FINE VAKUUTUS- JA RAHOITUSNEUVONTA
Porkkalankatu 1
00180 Helsinki

13.2.2024

Asia: Talousvaliokunta to 15.02.2024 klo 12.45 / U 77/2023 vp / Asiantuntijapyyntö

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnalta (jäljempänä FINE) asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle, joka koskee Euroopan komission ehdotuksia nk. ADR-direktiivin muuttamiseksi ja ODR-asetuksen kumoamiseksi.

FINE kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää asiantuntijalausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

FINEN KOMMENTIT

Yleistä

FINEn havaintojen mukaan finanssipalveluihin liittyvien kuluttaja-ADR-riitojen (jäljempänä ADR-riidat) käsittelyssä ei ole tullut ilmi sellaisia ongelmia, jotka edellyttäisivät direktiivin muuttamista direktiiviehdotuksen mukaisella tavalla. Viitteitä ei ole esimerkiksi siitä, että finanssipalvelujen käyttäjät eivät yleisesti tai verkon kautta tehtyjen palvelusopimusten osalta ainakaan direktiiviehdotuksessa kuvatussa laajuudessa löytäisi unionin sisällä soveltuvaa ADR-elintä valitusasiansa käsittelyä varten, ja tästä aiheutuisi oikeudenmenetyksiä. Yhdymme valtioneuvoston kirjelmässä esitettyyn kantaan siitä, että ADR-direktiivin uudelleentarkastelu ei ole välttämätöntä. On kuitenkin mahdollista, että ehdotus vahvistaisi suomalaisten kuluttajien asemaa, jos nämä joutuvat käyttämään muiden maiden ADR-menettelyjä. Tästä näkökulmasta direktiiviehdotus on kannatettava.

FINEllä ei ole lausuttavaa ODR-alustan lakkauttamisen ja kansallisten yhteyspisteiden perustamisen osalta.

Direktiiviehdotuksessa esitetään ADR-direktiivin soveltamisalan laajentamista sopimussuhteen ulkopuolisia kysymyksiä koskeviin riitoihin. Ehdotuksen perusteluissa (mm. s. 13 ja s. 17–18) on todettu, että sopimussuhdetta edeltävillä ja sopimussuhteen ulkopuolisilla tilanteilla tarkoitettaisiin muun ohessa riitoja, jotka koskevat oikeutta perusfinanssipalveluihin. FINEn käytännössä on katsottu, että muun muassa peruspankkipalveluiden ja kuluttajavakuutusten myöntämiseen liittyvät riidat pohjimmiltaan liittyvät sopimussuhteeseen. Tällaisia sopimussuhteen syntymisedellytyksiin kiinteästi liittyvä riitoja onkin jo nyt pidetty kuluttaja-ADR-riitoina. Samoin esimerkiksi markkinoinnin vaikutusta finanssisopimuksen sisältöön koskevat riidat luonnollisesti ovat ADR-riitoja.

FINE yhtyy valtioneuvoston kirjelmässä esitettyyn kantaan, jonka mukaan ADR-elinten, jotka ovat lähinnä taloudellisen intressin käsittävien riitojen ratkaisuelimiä, tehtäväksi ei tule antaa puhtaasti lainvalvonnallisia tehtäviä; esimerkiksi sen arvioimista, onko palveluntarjoajan markkinointia pidettävä tyypiltään tai sisällöltään harhaanjohtavana tai palveluntarjoajan elinkeinotoiminnassa omaksuttua menettelyä sopimattomana.

FINE toteaa, että direktiivin soveltamisalan maantieteellisen laajentamisen sisältö jää osin epäselväksi. Tämänhetkisessä markkinatilanteessa finanssipalvelujen tarjonta unionin ulkopuolisista maista vaikuttaa verraten vähäiseltä. Alun perin unionin ulkopuolisista maista lähtöisin olevilla finanssialan palveluntarjoajilla on yleensä sivuliike unionin alueella.

Siltä osin kuin kyse on muista kuin finanssipalveluja tarjoavista yrityksistä, on epäselvää, missä määrin mahdolliset EU:n ulkopuoliset palveluntarjoajat olisivat valmiita sitoutumaan ADR-menettelyyn. Myös valtioneuvoston kirjelmässä on todettu, että mahdollisen maantieteellisen laajentamisen vaikutukset Suomen ADR-elinten ja kuluttajaneuvonnan sekä ECC:n Suomen toimipisteen näkökulmasta olisi neuvottelujen kuluessa selvitettävä. Koska direktiivin maantieteellisen laajentamisen hyödyt suomalaisille kuluttajalle jäävät epävarmoiksi, FINE suhtautuu varauksellisesti ehdotukseen direktiivin maantieteellisen soveltamisalan laajentamisesta.

Samaa elinkeinonharjoittajaa koskevien valitusten yhdistämisen ja yhdessä menettelyssä käsittelemisen (bundling) osalta FINE katsoo, että ehdotettujen säännösten tarpeellisuutta tulisi tarkoin harkita. Nykyinen direktiivi ei ainakaan suoranaisesti estä ADR-riita-asioiden käsittelemistä yhdessä siten, että osa tapauksista käsitellään ns. pilotti- tai ennakkoratkaisumenettelyssä. Kuluttajariitalautakuntaa koskevan lain 4 §:ssä on säännökset ryhmävalituksesta. FINEn ohjesäännön mukaan, jos käsittelyyn saapuu tai on syytä odottaa saapuvan useita valituksia samasta tulkintaongelmasta tai muusta tietystä yksittäistä palveluntarjoajaa koskevasta kysymyksestä, FINEn lautakunnat voivat asioiden käsittelyn jouduttamiseksi ottaa näistä samanlaisista tapauksista yhden tai muutamia ennakkoratkaisumenettelyyn. Menettelyssä annettavat ratkaisut ovat tällöin tietoisia linjausratkaisuja. Ennakkoratkaisumenettelyn alettua muut samaa kysymystä koskevat valitukset jäävät odottamaan ennakkoratkaisua, mistä ilmoitetaan kyseisten tapausten osapuolille ja muille asiakkaille, joita asia koskee.

FINEn käsityksen mukaan erilliset säännökset tapausten yhdessä käsittelemisen tai yhdistämisen mahdollisuudesta eivät ole tarpeellisia, jos kohta niistä ei välttämättä olisi haittaakaan. FINE kuitenkin vastustaa ehdottomasti sitä, että asiakkaalla olisi oikeus kieltäytyä asioiden yhdessä käsittelemisestä ainakaan silloin, jos ADR-elimen riidanratkaisumenettelyssä on kyse FINEn ennakkoratkaisumenettelyä vastaavasta menettelystä. Käytännön syistä riidanratkaisuelimen on useiden samaa oikeuskysymystä tai ehtotulkintaa koskevien riita-asioiden tilanteissa kaikesta huolimatta tarkoituksenmukaista ensiksi ratkaista olosuhteiltaan edustava riita tai riitoja, jolloin on luonnollista, että myöhemmissä samaa kysymystä koskevissa ratkaisuissa noudatetaan, jos kyse on olosuhteiltaan samanlaisesta tilanteesta, ensimmäisessä ratkaisussa omaksuttuja periaatteita. FINEn näkemyksen mukaan tämän kaltaisesta menettelystä ei tule olla mahdollista tehokkaasti kieltäytyä. Tätä on korostettu myös valtioneuvoston kirjelmässä.

Elinkeinonharjoittajan vastausvelvollisuuden osalta on osin epäselvää, tarkoitetaanko ehdotetulla velvollisuudella ilmoitusta siitä, että elinkeinonharjoittaja suostuu yleisellä tasolla sitä koskevien valitusten käsittelemiseen ADR-menettelyssä, vai tarkoitetaanko velvollisuudella kulloinkin kyseessä olevan valituksen yhteydessä annettavaa vastausta ja sen myötä suostumusta tuon tapauksen käsittelyyn. Suomessa kuluttajariitalautakunnalla on lain mukaan yleinen toimivalta käsitellä kulutushyödykkeitä koskevia, kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisiä riita-asioita riippumatta elinkeinonharjoittajan suostumuksesta. Lisäksi finanssipalveluja Suomessa tarjoavat yritykset kuuluvat vähäisin poikkeuksin FINEn palvelujen piiriin joko Finanssiala ry:n jäsenyyden tai FINEn kanssa tehdyn erillissopimuksen perusteella. FINEn riidanratkaisun käytännesääntöjen mukaan riita-asia voidaan käsitellä, vaikka elinkeinonharjoittaja ei anna asiassa vastausta. Vastausvelvollisuudesta säätäminen ei näin ollen vaikuta Suomen näkökulmasta tarpeelliselta.

FINE kannattaa ehdotusta ADR-elinten raportointivelvollisuuksien vähentämisestä.

Kunnioittavasti,

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta
Tuomas Siirala
johtava lakimies